

Samen is van iedereen: aan de slag!

Collegeprogramma 2023-2026

gemeente Hilvarenbeek

Inhoud

Voorwoord	3
1 Samenlevend Hilvarenbeek	5
1.1 Zorg, jeugd en participatie en gezondheid	8
1.2 Sport en cultuur	9
1.3 Onderwijs	11
2 Belevend Hilvarenbeek	12
2.1 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	13
2.2 Verkeer en vervoer	15
2.3 Openbare ruimte	17
2.4 Milieu en buitengebied	18
2.5 Openbare orde en veiligheid	22
3 Ondernemend Hilvarenbeek	24
4 Dienstverlenend Hilvarenbeek	26
4.1 Dienstverlening	26
4.2 Bestuurlijke samenwerking	28
4.3 Bedrijfsvoering en organisatieontwikkeling	29
5 Financiën	32

Voorwoord

Het is goed wonen, werken en leven in onze gemeente. Onze inwoners, verenigingen en ondernemers vinden het erg belangrijk om die kwaliteit nog verder te verbeteren. In alle kernen en het buitengebied werken inwoners daar met veel passie, ambitie en plezier aan. Het college ondersteunt deze maatschappelijke kracht graag en gaat deze raadsperiode aan de slag met de samenleving om onze gemeente vitaler, mooier en toekomstbestendiger te maken. En er is nog veel te doen! In het voorliggende collegeprogramma brengen we maatschappelijke ambities en doelen samen. Dit is ons contract met raad en samenleving.

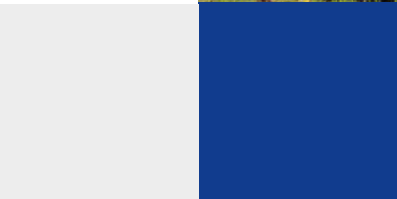
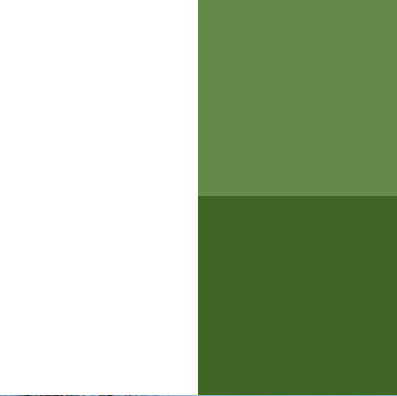
De zes uitgangspunten uit het samenlevingsakkoord vormen daarbij onze leidraad:

1. We zoeken de samenwerking op;
2. we kijken eerst naar de mens en dan naar de regels;
3. inwoners en ondernemers geven zelf vorm aan hun leef- en werkomgeving;
4. nieuwe ontwikkelingen zijn kleinschalig;
5. duurzaamheid is de rode draad;
6. we hebben respect en dragen zorg voor natuur en milieu.

De komende jaren gaat het college met de inwoners van onze gemeente in gesprek over het richting geven aan onze samenleving en het uitvoeren van projecten. Richting geven vertaalt zich soms in nieuw beleid, wat nodig is om scherp te krijgen wat het beste is voor de inwoners van onze gemeente. En welke doelen we samen willen behalen.

Denk bij doelen bijvoorbeeld aan: ervoor zorgen dat iedereen een gelijke kans heeft om mee te doen. Dat kwetsbare mensen de juiste bescherming krijgen. Dat oud en jong een gezond leven leiden. Dat iedereen zijn verantwoordelijkheid kan pakken. Dat er een passende woning is voor elke doelgroep. Dat bewoners en bezoekers van onze gemeente genieten van een mooi landschap. Dat ondernemers hun brood kunnen verdienen. Dat we dé grote uitdaging van de komende jaren, het omschakelen naar een volhoudbare samenleving en economie, aan kunnen.

Al deze maatschappelijke doelen maken we concreet. Om er een aantal te noemen: we bepalen wat ouderen en de jeugd nodig hebben aan ondersteuning en perspectief. We zetten sportcoaches in en werken aan

de voorbereiding van de bouw van SWC Doelakkers. We gaan verder met het bouwen van woningen en het vinden van bouwlocaties. We stellen vast en voeren uit hoe de ouderen in onze gemeente een goede woonplek kunnen combineren met zorg. We werken aan het Hart van Haghorst. We pakken de Hoge Zij aan. De ambities op het gebied van duurzaamheid maken we scherper, zodat we gericht tot uitvoering komen. We starten komend jaar met een bijeenkomst met onze inwoners om onze lokale democratie te vernieuwen. We gaan aan de slag met een werkend perspectief op ons buitengebied. En we gaan met ondernemers aan tafel voor een economisch actieplan: wat doen we samen om onze gemeente economisch vitaal te houden.

We staan voor een sterk daadkrachtig en actief bestuur en daarbij passende dienstverlening en benutten de grote samenlevingskracht als energiebron voor ontwikkeling en besluitvorming. Als college zijn we participierend. Een samenwerkingspartner die meedenkt, meedoet en een betrouwbare dienstverlener. Door actief te zoeken naar nieuwe partners in de regio, provincie en buiten ons land verbreden we onze samenwerking. En we voeren een duurzaam solide financieel beleid, tegenover structurele uitgaven staan structurele inkomsten. We formuleren onze ambities, passen die aan de beschikbare middelen en wegen steeds integraal af welke keuzes we maken. Niet alles kan immers tegelijkertijd. We werken daarom vanuit een zich steeds aanpassend collegeprogramma waarbij we samen met de gemeenteraad integraal afwegen of we ambities toevoegen als de financiële perspectieven gunstiger worden. De eerstvolgende gelegenheid daartoe is bij de voorjaarsnota 2023.

Voor u ligt een collegeprogramma waarin we onze ambities benoemen, voorzien van tijd en geld. We zien er naar uit deze ambities samen met u te realiseren!

Het college van de gemeente Hilvarenbeek

1

Samenlevend Hilvarenbeek

Investeren in het sociaal domein is investeren in een vitale en inclusieve samenleving. Het sociaal domein bedient vele gezichten: van jongeren met een licht verstandelijke beperking, tot ouderen met dementie. Van ouders met zorgen over een verslaafde puber tot mantelzorgers die overbelast dreigen te raken. Corona laat zien dat iedereen zomaar in een kwetsbare positie kan komen. Het sociaal domein biedt wat nodig is, vaak even, en soms structureel. Zodat mensen in een kwetsbare positie altijd op ons kunnen rekenen en de samenleving als geheel gezonder wordt dan ze nu is. Met oog voor de menselijke maat en de verschillen die er zijn tussen inwoners, gemeenten en regio's.

De voorbije jaren leerden ons om binnen het sociaal domein op een andere manier naar vraagstukken te kijken. Niet alleen vanuit de gemeente maar samen met alle partners binnen het sociale domein. Belangrijkste motto daarbij is: denken in kansen en mogelijkheden. Onder meer door de inzet van nieuwe technologische ontwikkelingen en innovaties, bijvoorbeeld op het gebied van ouderenzorg. Investeren in bestaanszekerheid, gezondheid en kansengelijkheid levert veel op in het sociaal domein en breder in de maatschappij. Dat is voor de komende periode het uitgangspunt. Daarmee hanteren we dezelfde lijn als op landelijk en regionaal niveau. Het in stand houden van het belangrijke voorliggende veld – daarmee bedoelen we onder meer voorzieningen, preventie en vroegsignalering -, is daarbij van essentieel belang. Voorkomen is immers beter dan (duur) genezen.

Het investeren in bestaanszekerheid, gezondheid en kansengelijkheid doen we tegen de achtergrond van:

► *Een toenemende vergrijzing*

Onze gemeente heeft nadrukkelijk te maken met vergrijzing. Eén op de drie inwoners is ouder dan 60 jaar. Dat brengt nieuwe en andere uitdagingen met zich mee. Onder meer op het gebied van huisvesting - denk bijvoorbeeld aan aangepast wonen - en een toenemende vraag naar zorg. Daarnaast is er de uitdaging om langer zelfstandig wonen mogelijk te maken door nieuwe technologische ontwikkelingen en innovaties toe te passen. Dit sluit aan op het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO) van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

► *Het maken van heldere keuzes*

De afgelopen jaren werkten we aan het verantwoord terugdringen van de uitgaven in het sociale domein. Dat blijft ook in deze bestuursperiode onze nadrukkelijke aandacht vragen. Keuzes maken is daarbij onoverkomelijk. Wat doen we wel en wat doen we niet meer? We worden ook zakelijker in het toelaten van mensen in sociale voorzieningen. We kijken naar wat mensen wél kunnen. Niet iedereen die zich meldt hoort in het zorgsysteem. Het eigen netwerk, dorpsondersteuners en maatschappelijke partners zoals (sport)clubs, KBO's, KPI's, jongerenwerk kunnen ook heel wat opvangen. Die benadering vraagt een verandering van visie, beleidskaders, uitvoering en verantwoording.

Deze bestuursperiode werken we toe naar een voor de samenleving gewenste situatie. Dat doen we door te werken aan onderstaande thema's.

Normaliseren

We gaan uit van wat mensen wel kunnen. We plakken niet te snel etiketten, mensen zijn niet hun probleem of hun diagnose (en iedereen heeft wel wat). We helpen mensen zichzelf te helpen, ruimte te creëren voor wie zij zijn, met alle leuke, gekke en soms minder fijne dingen die daar bij horen. Kortom: gewone problemen, gewoon oplossen.

We willen dat onze inwoners de juiste hulp en ondersteuning krijgen, zonder dat regelgeving in de weg zit. We borgen en realiseren de uitgangspunten van de nieuwe regionale inkoop op het gebied van WMO, Jeugd en Arbeidsparticipatie door een zorgvuldige implementatie en uitvoering. De uitgangspunten zijn: gesloten financiering, normaliseren, verbeteren lokale samenhang, werk is de beste zorg en misbruik voorkomen. We zorgen ervoor dat inwoners die dat nodig hebben goede kwalitatieve zorg ontvangen binnen de beschikbare middelen (zorggeld is zorggeld). Tegelijkertijd hebben wij daarbij inzicht in de manier waarop dit gebeurt.

Bestaanszekerheid

We willen dat kwetsbare inwoners en gezinnen betaalbaar en passend wonen in hun eigen dorp of wijk, met extra hulp of ondersteuning als dat nodig is. Mensen die moeten rondkomen van een minimuminkomen, ondersteunen we. We zorgen er daarnaast voor dat meer mensen meedoen, zodat zij zo goed mogelijk meedoen op de arbeidsmarkt en daardoor minder afhankelijk zijn van voorzieningen. In die zin vangen we ook nieuwkomers met een status ruimhartig op en begeleiden we ze naar werk.

We willen dat alle kinderen in onze gemeente opgroeien en leven in een veilige (thuis)situatie. Zij moeten zich een leven lang optimaal kunnen ontwikkelen, ontplooien en meedoen in de samenleving. Als kinderen hulp nodig hebben, moeten zij die dichtbij huis krijgen. Als het niet mogelijk is om thuis op te groeien, dan zorgen we dat het leefklimaat zoveel mogelijk voelt als thuis.

Kanselijkheid

We willen dat al onze inwoners zich een leven lang kunnen ontwikkelen. Kinderen en jongeren doen dat op school, ook als zij een ondersteuning nodig hebben. Ook willen we dat zij zo snel mogelijk passende begeleiding en een passend toekomstperspectief geboden krijgen. We bieden jeugdhulp aan de gezinnen die het het hardste nodig hebben door de jeugdhulp te normaliseren en af te bakenen. Dit met als doel een duurzaam en betaalbaar zorglandschap te creëren, waar hulp snel beschikbaar en van goede kwaliteit is. We zetten er op in dat de juiste mensen, met de juiste kwalificaties, op het juiste moment beschikbaar zijn voor werkgevers.

Positieve gezondheid

We willen dat al onze inwoners gezond oud kunnen worden. Het uitgangspunt hierbij is positieve gezondheid. Positieve gezondheid is een bredere kijk op gezondheid, uitgewerkt in zes dimensies:

- ▶ lichaamsfuncties;
- ▶ mentaal welbevinden;
- ▶ zingeving;
- ▶ kwaliteit van leven;
- ▶ meedoen;
- ▶ dagelijks functioneren.

Het richt zich op de versterking van het gewone, dagelijkse leven van zowel onze jeugd als onze ouderen. We hebben aandacht voor positieve gezondheid door bewegen te stimuleren en onze sportieve omgeving te versterken. We willen dat onze jeugd zich ontwikkelt tot zelfredzame volwassenen. Voor onze ouderen realiseren we dat ze zo lang mogelijk zelfredzaam blijven. Andere relevante thema's zijn bewustwording van ouderenmishandeling, oplichting, valpreventie en eenzaamheid. We zetten in op gezondheid en preventie vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid met partners in het sociale domein.

Op het gebied van alcohol- en drugspreventie ontwikkelen we een preventieve aanpak waarbij we ouders ondersteunen en helpen om signalen van verslaving vroegtijdig te herkennen. Na 2 jaar evalueren we de aanpak.

Cultuur en sport

We willen dat al onze inwoners toegang hebben tot cultuur en dat basisvoorzieningen als bibliotheek en muziekonderwijs bereikbaar blijven. Cultuur draagt bij aan het welzijn van onze inwoners, de ontwikkeling van jongeren, economische innovatie en het woon- en werkklimaat. Wij grijpen de kansen om alle inwoners (jong en oud) kennis te laten maken met cultuur. Hierdoor leren ze zichzelf en elkaar beter kennen. Cultuur draagt ook bij aan de lokale economie en het vestigingsklimaat. Culturele voorzieningen maken een gemeente aantrekkelijk als vestigingsplaats. Daarnaast willen we dat iedereen kan meedoen aan sport. We bevorderen dat iedereen vanuit eigen kracht deel kan nemen aan sport en bewegen. We onderkennen de preventieve werking daarvan.

1.1 Zorg, jeugd en participatie en gezondheid

Versterken positieve gezondheid

We versterken de (positieve) gezondheid van de inwoners van onze gemeente voor jeugd en voor ouderen. Er is een (preventief) positief gezondheidsbeleid voor de inwoners van onze gemeente dat bestaat uit:

1. doorontwikkelen van het positief jeugdbeleid;
2. vaststellen van een positief ouderenbeleid;
3. implementeren en realiseren van de nieuwe regionale inkoop op het gebied van WMO, Jeugd en Arbeidsparticipatie;
4. pilot technologisch innoveren.

Verbeteren arbeidsparticipatie

We verbeteren de uitstroom van onze inwoners (ongeacht achtergrond en opleiding) met een afstand tot de arbeidsmarkt naar betaald werk. Er is een arbeidsmarktbeleid voor inwoners waarmee we de uitstroom naar betaald werk verbeteren. Door het in kaart brengen van de lokale arbeidsmarkt en samen te werken met lokale ondernemers creëren we de basis van het lokale arbeidsmarktbeleid.

WAT GAAN WE DOEN?	PLANNING		KOSTEN (X € 1.000)			
	Startdatum	Einddatum	2023	2024	2025	2026
1. Positief ouderenbeleid						
1.1 Verkennen positief ouderenbeleid (beleidsvoorbereiding)	Q1 2023	Q4 2023	Binnen budget			
1.2 Vaststellen positief ouderenbeleid (visie) met uitvoeringsprogramma	Q2 2024	Q4 2024		Binnen budget		
2. Positief jeugdbeleid						
2.1 Evalueren positief jeugdbeleid	Q1 2023	Q4 2023	Binnen budget			
2.2 Doorontwikkelen positief jeugdbeleid (visie) met uitvoeringsprogramma	Q2 2024	Q4 2024	Binnen budget	Binnen budget		
3. Regionale inkoop						
3.1 Implementeren inkoop	Q4 2022	Q3 2023	-50			
4. Arbeidsmarktbeleid						
4.1 Verkennen arbeidsmarktbeleid / analyse participatiebestand (beleidsvoorbereiding)	Q2 2023	Q4 2023	Binnen budget			
4.2 Vaststellen arbeidsmarktbeleid (visie) met uitvoeringsprogramma	Q1 2024	Q3 2024		Binnen budget		
5. Preventie alcohol en drugsgebruik*	Q1 2023	Q3 2024	-14	-14		
6. Verkennen mogelijkheden pilot technologische innovatie	Q2 2024	Q4 2024		Binnen budget		
7. Voortzetten en evalueren Taalhuis	Q1 2023	Q3 2023	-24			

* In de begroting is deze activiteit terug te vinden bij thema 1.4 Gezondheid.

1.2 Cultuur en sport

Ontwikkelen beleid voor cultuur

Iedereen in onze gemeente heeft toegang tot cultuur, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond en inkomen. Dat wil zeggen dat we streven naar een inclusieve benadering waarbij we niemand uitsluiten. We hebben een beeld van alle onderdelen van onze eigen culturele voorzieningen en cultureel aanbod. Op basis van dat beeld formuleren we uitgangspunten en ontwikkelen we beleid.

Stimuleren sport, bewegen en gezonde leefstijl

We gaan door met het bevorderen van sportbeoefening, meer bewegen en gezonde leefstijl. Alle leeftijden vormen daarbij de doelgroep. Voor jongeren geldt dat bewegen een positieve invloed heeft op hun cognitieve ontwikkeling. Ook ouderen doen hun voordeel met lichaamsbeweging. Het vermindert de behoefte aan zorg en stimuleert de mentale gezondheid, omdat ze langer zelfstandig blijven.

Er is een breed accommodatie- en vastgoedbeleid voor alle functies (sport en bewegen, onderwijs, gemeenschapshuizen, jeugdvoorzieningen, kunst en cultuur, zorgvoorzieningen). Op basis van dit beleid hebben we inzicht in welke accommodaties we behouden of gaan afstoten, beoordelen we verzoeken voor nieuwe accommodaties en hebben we inzicht in de beheer- en onderhoudskosten. Of we nieuwe investeringen doen volgt uit het accommodatiebeleid.

WAT GAAN WE DOEN?		PLANNING		KOSTEN (X € 1.000)			
		Startdatum	Einddatum	2023	2024	2025	2026
8. Cultuurbeleid							
8.1	Beschrijven van de huidige situatie en infrastructuur culturele sector (rekening houdend met wat we onder cultuur willen verstaan).	Q2-2023	Q1 2024		Binnen budget		
8.2	Inventarisatie gewenste situatie culturele sector, inclusief beeld (financiële) impact	Q3 2023	Q2 2024		Binnen budget		
9. Sport							
9.1	Co-financieren inzet sportcoaches onderwijs (combinatiefunctionarissen)	Q1 2023	Q4 2026	-58	-58	-58	
9.2	Inzetten sportcoaches senioren	Q1 2023	Q4 2024	-30	-30		
10. Accommodatie- en vastgoedbeleid							
10.1	Verkennen en vaststellen accommodatie- en vastgoedbeleid	Q2 2022	Q2 2023		Binnen budget		
10.2	Uitwerken accommodatie- en vastgoedbeleid	Q1 2024	Q2 2024		Binnen budget		

1.3 Onderwijs

We dragen bij aan de optimale doorgaande ontwikkeling van alle leerlingen uit onze gemeente. Dit doen we door hen een goede start te bieden waarbij zij gelijke ontwikkelkansen krijgen en hen te stimuleren om hun talenten aan te spreken en zelfvertrouwen op te bouwen.

Er is duidelijkheid over Samenwijscentrum (SWC) Doelakkers.

WAT GAAN WE DOEN?	PLANNING		KOSTEN (X € 1.000)			
	Startdatum	Einddatum	2023	2024	2025	2026
11. Lokaal Educatieve Agenda (LEA)	2022	Q4 2022	Binnen budget	Binnen budget	Binnen budget	Binnen budget
12. SWC Doelakkers						
12.1 Onderzoeken en voorbereiden SWC Doelakkers	Q2 2022	Q4 2024	-50	-50		
12.2 Onderzoek en voorbereiding SWC Doelakkers ten laste van bestaande krediet brengen.*			+50	+50		
12.3 Realisatie SWC	Q1 2025	Q3 2026				Binnen budget

* Het krediet is voor € 8.450.000 richtinggevend door de raad vastgesteld. Met de begroting 2023 vragen we hiervan € 100.000 te autoriseren. Voor de autorisatie van het restant van het krediet komt het college nog met een voorstel.

2 Belevend Hilvarenbeek

Ons doel is een schone, groene en duurzame leefomgeving waar onze inwoners met plezier leven, werken en zich ontspannen. Daarnaast willen we de biodiversiteit verder verbeteren. Om onze doelen te bereiken versterken we het unieke karakter van onze zes dorpskernen en ons buitengebied. We werken aan een gevarieerd woningaanbod en de leefbaarheid en levendigheid van de kernen, we plaatsen veel groen in de wijk en ontwikkelen de natuur en het landschap in het buitengebied.

De noodzaak om de gestelde doelen van het Klimaatakkoord te halen wordt steeds duidelijker. Daarom stimuleren we inwoners en bedrijven met positieve acties binnen de thema's duurzaamheid, energietransitie en klimaat. De transitie van de landbouw is een politiek beladen onderwerp. Vanwege verschillende milieuopgaven is het noodzakelijk om de komende jaren actie te ondernemen. Ondanks alle uitdagingen willen we de agrarische sector perspectief bieden waar dat duurzaam en toekomstbestendig kan.

We zorgen deze bestuursperiode voor aansturing van en samenwerking met inwoners en organisaties om onze gemeente veilig te houden met de Veiligheidsvisie als leidraad.

2.1 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Meer woningen bouwen

De druk op de woningmarkt is hoog. Daarom gaan we via in- en uitbreidingsplannen door met bouwen van koop- en huurwoningen voor de doelgroepen zoals we die benoemden in de Woonvisie. Binnen het proces van de Omgevingsvisie zoeken we verder naar nieuwe locaties. Vanaf 2024 is hier extra aandacht voor. Daarnaast (her)formuleren we in 2023 de kaders binnen het thema wonen.

Deze bestuursperiode richten we ons op gemeentelijke locaties als Gelderakkers 2 (Hilvarenbeek), De Welder 2 (Haghorst), J.F. Kennedylaan (voormalig Hispohalterrein - Hilvarenbeek), Vroonacker IV (Diessen), Hart van Haghorst en Leeuwerik 3 (Esbeek). Daarnaast lopen er grotere en kleinere (particuliere) woningbouwinitiatieven die we zo veel mogelijk ruimte bieden. Er is aandacht voor onder meer een zorgvuldig participatietraject en de balans tussen natuur en bebouwing. Tijdens een traject blijven we steeds in gesprek met initiatiefnemers. We kijken ook naar de behoefte aan andere woonvormen en andere oplossingen voor het woningtekort.

In een aanvulling op de Woonvisie maken we inzichtelijk hoe groot de woningbehoefte is en waaraan de woningen moeten voldoen. Mede op basis daarvan stellen we kaders op voor bijvoorbeeld dorps bouwen, woningsplitsing, zelfbewoningsplicht, VAB-buurtschappen (voormalig agrarisch bedrijf)/collectieve woonvormen en tiny houses. In een nieuw op te stellen Woonzorgvisie kijken we naar ruimtelijke aspecten maar ook naar ontwikkelingen in het sociaal domein. Ook verbeteren we deze bestuursperiode de interne processen die we doorlopen om woningen te bouwen.

Hart van Haghorst

We werken verder aan het uitvoeringsplan bij de sociaal ruimtelijke visie (SRV) Haghorst: programma Hart van Haghorst. Hart van Haghorst draagt bij aan de leefbaarheid en gemeenschapszin in deze kern. De school is dringend aan vernieuwing toe en we zetten ons in om een ontmoetingscentrum (multifunctionele accommodatie) te bouwen. We gaan door met het overleg met de betrokkenen, bekijken de haalbaarheid en komen tot een strategie voor het vervolg.

Maken omgevingsvisie

Het opstellen van een omgevingsvisie is een verplichting uit de Omgevingswet. Wij zien het liever als een kans om het toekomstbeeld voor onze gemeente vast te leggen en om daarop op te sturen. Waar bouwen we woningen? Waar is ruimte voor nieuwe bedrijven? Wat vinden we belangrijk bij een gezonde leefomgeving? Hoe versterken we de identiteit van onze gemeente (erfgoed, natuur en landschap)? Bij het opstellen van deze brede omgevingsvisie betrekken we inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. In het 'speelveld van belangen' maken we samen keuzes die zorgen voor een balans en bovendien duurzaam zijn. Zodat ze niet alleen voor de komende jaren maar ook voor de langere termijn houdbaar zijn. We hanteren daarbij de kernwaarden uit de Toekomstvisie HLVRNBK 2030: kwaliteit, samenwerking, gemeenschapszin, eigen verantwoordelijkheid en kleinschaligheid. Deze kernwaarden kozen onze inwoners ruim tien jaar geleden en zijn nog altijd merkbaar aanwezig in onze samenleving. Na het vaststellen van de omgevingsvisie, stellen we een uitvoeringsprogramma op.

Doorgaan met uitvoering Centrumvisie

Bij de Centrumvisie Hilvarenbeek is een uitvoeringsprogramma gemaakt waarvan de uitvoering al loopt. In dit programma benoemen we de plannen voor ruim twintig kleine projecten. Hieronder valt onder meer het autoluw/autovrij maken van de Hoge Zij (de kosten hiervoor vindt u in thema 2.2), het aangeven van belangrijke looproutes door het centrum van Hilvarenbeek (dwaalmilieu) en het ontwikkelen van een plan voor de toekomstige herinrichting van het centrum. We bepalen op welke projecten we ons richten en deze ronden we ook af. De stip op de horizon voor de Centrumvisie is 2040.

Doorgaan met gebiedsontwikkeling N269

Op basis van de intentieovereenkomst die we in 2019 met de provincie sloten, verkennen en onderzoeken we een gebiedsgerichte aanpak over het omgaan met de betonbaan en de omgeving van de N269. We pakken de ruimtelijke vraagstukken integraal aan die spelen in het gebied van de rotonde Hilvarenbeek Noord tot de kluifrotonde bij de provinciale weg N395. Daarbij streven we naar een goede bereikbaarheid, verkeersveiligheid, een goede verkeersdoorstroming, beperking van overlast en uitbreiding van het natuurgebied.

WAT GAAN WE DOEN?		PLANNING		KOSTEN (X € 1.000)			
		Startdatum	Einddatum	2023	2024	2025	2026
Aanjagen woningbouw							
13.	Project verbetering bouwproces	Q1 2023	Q1 2024	-75	-25		
14.	Onderzoek naar toekomstige aankoop gronden	Q1 2024	Q4 2025		-150	-150	
15.	Maken addendum op 'Woonvisie 2020-2030'	Q3 2022	Q4 2022	Binnen budget			
16.	Aanpak en opstellen woonzorgvisie	Q2 2022	Q3 2023	-30			
17.	Kaderstelling voor o.a. andere woonvormen, zelfbewoning en dorps bouwen.	Q2 2023	Q4 2024	-80	-50		
18.	Ruimtelijke ontwikkeling Hart van Haghorst	Q1 2022	Q4 2026	Binnen budget			
19.	Maken Omgevingsvisie	Q1 2023	Q4 2024		Binnen budget		
20.	Uitvoeringsprogramma Centrumvisie (1 ^e deel)	Q1 2023	Q4 2024		-50		
21.	Gebiedsontwikkeling N269	Q1 2022	2030		-50	-50	

2.2 Verkeer en vervoer

Zorgen voor een toegankelijk en veilig openbaar gebied

Het verbeteren van de toegankelijkheid en veiligheid van de wegen, fiets- en voetpaden in onze gemeente is een ambitie uit het Samenlevingsakkoord. Hiervoor vernieuwen we het mobiliteitsbeleid. Onderdeel hiervan is het mobiliteitsplan Hilvarenbeek uit het uitvoeringsprogramma Centrumvisie. We sluiten aan bij de paraplunota Duurzaam Hilvarenbeek. We ontwikkelen dit beleid samen met inwoners, ondernemers, gemeenteraad en andere betrokkenen. We houden hierbij rekening met landelijke, provinciale, regionale en lokale eisen en doelen. Aan het nieuwe beleid koppelen we een uitvoeringsprogramma.

Uitwerken routes landbouwverkeer

De afgelopen jaren werkte het Team Landbouwverkeer aan plannen voor een sluitend netwerk van alternatieve routes voor landbouwverkeer om de dorpskern van Hilvarenbeek heen. We spreken over vier kwadranten waarvan we er twee (Noordwest en Zuidwest) uitvoeren in 2023-2025. Financiële afspraken over eventuele aanpassingen van de definitieve situatie/oplossing van kwadrant Zuidoost maken we in overleg met de provincie in 2023. De verkenning van kwadrant Noordoost is in ontwikkeling. De uitkomsten hiervan nemen we mee bij het actualiseren van mobiliteitsbeleid en het uitvoeringsprogramma.

Autoluw/autovrij maken Hoge Zij Vrijthof, Hilvarenbeek

In 2023 maken we de Hoge Zij autoluw/autovrij. Hierbij gebruiken we de resultaten en ervaringen uit eerder onderzoek naar mogelijke afsluitingsvormen en het experiment met het tijdelijk afsluiten. Dit maakt ook onderdeel uit van de Centrumvisie.

Ontsluiten parkeerterrein Koestraat

Door de aanleg van een ontsluitingsweg via de Ypelaerstraat maken het parkeerterrein achter de woningen aan de Koestraat beter bereikbaar en loopafstand korter naar voorzieningen zoals Cultureel Centrum Elckerlyc. In de Centrumvisie is vastgesteld dat het parkeren in het centrum van Hilvarenbeek op openbare parkeerterreinen moet plaatsvinden. Voor de aanleg van de ontsluitingsweg stellen we een uitvoeringsplan op. Op basis daarvan doen we u een voorstel om een investeringskrediet beschikbaar te stellen. De kosten zijn nog niet in de begroting verwerkt.

Gehuchtenplein Esbeek (De Mostaert)

Bij dit project heeft de coöperatie Esbeek de leiding in het proces. Op dit moment zijn er geen middelen opgenomen voor de uitvoering van deze ontwikkeling. De gemeente heeft nu alleen een faciliterende rol.

WAT GAAN WE DOEN?		PLANNING		KOSTEN (X € 1.000)			
		Startdatum	Einddatum	2023	2024	2025	2026
22.	Landbouwverkeer						
22.1	Uitvoeren variant Noordwest en Zuidwest	Q3 2023	Q3 2025	Binnen budget			
22.2	Pilot Zuidoost en eventuele aanpassingen	Q1 2023	Q4 2024	Binnen budget	Binnen budget		
22.3	Onderzoek naar variant Noordoost	Q1 2022	Q4 2024	Binnen budget	Binnen budget		
23.	Ontwikkelen nieuw mobiliteitsbeleid	Q3 2023	Q4 2023	-25			
24.	Afsluiten of autoluw maken Hoge Zij	Q3 2023	Q4 2023	-50			
25.	Beleidsplan openbare verlichting actualiseren	Q1 2024	Q4 2024		-10		
26.	Uitvoeringsplan maken ontsluiten parkeerterrein Koestraat	2022	2023				
27.	Faciliteren bij de Mostaert			Binnen budget			

2.3 Openbare ruimte

Behouden en ontwikkelen openbaar groen, bermbeheer en zandpaden

We streven naar een gezonde, groene leefomgeving waarin de biodiversiteit vooruit gaat. Om een gezonde en groene leefomgeving in onze gemeente te behouden én verder te ontwikkelen, stimuleren we biodiversiteit in kwalitatieve en kwantitatieve zin. Bijvoorbeeld door meer groen en perken met bloeiende planten in de bebouwde kom. In nieuwe wijken is voldoende ruimte voor groen en hebben we aandacht voor het milieu door extra groeninpassingen en energieneutraal te bouwen. In 2024 herzien we het Groenbeleidsplan en het Zandpadenplan. Hiervoor maken we een uitvoeringsplan wat we ter goedkeuring aan u voorleggen.

Natuur en landschap zijn belangrijk voor de biodiversiteit in onze gemeente en het welzijn van inwoners en bezoekers. Ook is de natuur van strategisch belang voor de toeristische positionering van onze gemeente. Onze gemeente heeft een Landschapsontwikkelingsplan met uitvoeringsprogramma. In het proces van de Omgevingsvisie nemen we dit beleidskader mee. In het uitvoeringsprogramma dat we aan de Omgevingsvisie koppelen, nemen we voor natuur en landschap een aparte paragraaf op. Ook kijken we kritisch naar ons bomenbestand. Bomen die bij het aanplanten op ongeschikte locaties neergezet zijn, vervangen we geleidelijk. Vanaf 2023 vervangen we jaarlijks één procent - 75 bomen - van het bomenbestand. We planten ook nieuwe bomen.

Zandpaden en bermen bieden leefruimte aan vogels, kleine zoogdieren, insecten, bloemen en planten. Daarom beschermen we cultuurhistorisch waardevolle zandpaden en zetten we ons in voor een verantwoord en gifvrij bermbeheer langs de paden. Deze denken nemen we op in het nieuwe beleid dat we in 2024 ontwikkelen. Ook doen we mee met het project 'kleine kringloop'. Daarbij gebruiken we het slootmaaisel en het bermgras om landbouwgronden te verbeteren.

Actualiseren beleid openbare verlichting

We actualiseren in 2024 het beleidsplan voor openbare verlichting waarin we beschrijven hoe we de ingeslagen weg om standaardverlichting te vervangen voor onderhoudsvriendelijke en energiezuinige duurzame ledverlichting doorzetten.

WAT GAAN WE DOEN?		PLANNING		KOSTEN (X € 1.000)			
		Startdatum	Einddatum	2023	2024	2025	2026
Behouden en ontwikkelen openbaar groen, bermbeheer en zandpaden							
28.	Opstellen groenbeleidsplan, beleidskader bermen en zandpadenplan	Q1 2024	Q4 2024		-30		

2.4 Milieu en buitengebied

Werken aan een duurzame gemeente

Het thema duurzaamheid loopt als rode draad door allerlei ontwikkelingen en activiteiten heen. In 2023 actualiseren we de paraplunota Duurzaam Hilvarenbeek. Hierin beschrijven we de manier waarop we werken aan een duurzame gemeente, met aandacht voor de kwaliteiten van onze zes kernen, ons landschap, de economie en de samenleving. In 2050 zijn we energieneutraal, groen, klimaatbestendig, schoon en circulair (grondstoffen gebruiken we steeds opnieuw).

Eerst brengen we de huidige stand van zaken in beeld. Daarna bepalen we onze ambitie en maken we een concreet uitvoeringsplan. We kijken integraal naar het onderwerp duurzaamheid, want er is samenhang met de uitvoering van Klimaatakkoordtaken, Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS), Global Goals, brede welvaart en het sociaal domein. De overgang naar duurzaam omgaan met energie, warmte, grondstoffen, klimaat, water en mobiliteit komt aan bod. We houden rekening met beleid van bovenaf en externe factoren, maar gaan lokaal realistisch aan de slag met mogelijkheden die er zijn.

Ook regionaal blijven we werken aan energietransitie en klimaatadaptatie, bijvoorbeeld door de Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS). De komende jaren gaan we met kansrijke projecten, die de negatieve gevolgen van de klimaatontwikkeling afzwakken, aan de slag in onze gemeente. Hieronder verstaan we bijvoorbeeld het aanleggen van waterbuffers, het weerbaarder maken van de bodem en het stimuleren van bodemleven.

Aanpassen afvalstelsel van afval naar grondstof

Deze bestuursperiode zetten we vervolgstappen naar een circulaire economie. Dit is een economie waarin afval niet bestaat en we grondstoffen steeds opnieuw gebruiken. Uit een kansenanalyse afval en evaluatie van de huidige situatie bleek eerder dat het huidige inzamelsysteem moet veranderen. Om dit mogelijk te maken, herijken we ons grondstoffenbeleid en stellen we samen met de raad en inwoners een visie en ambitie vast.

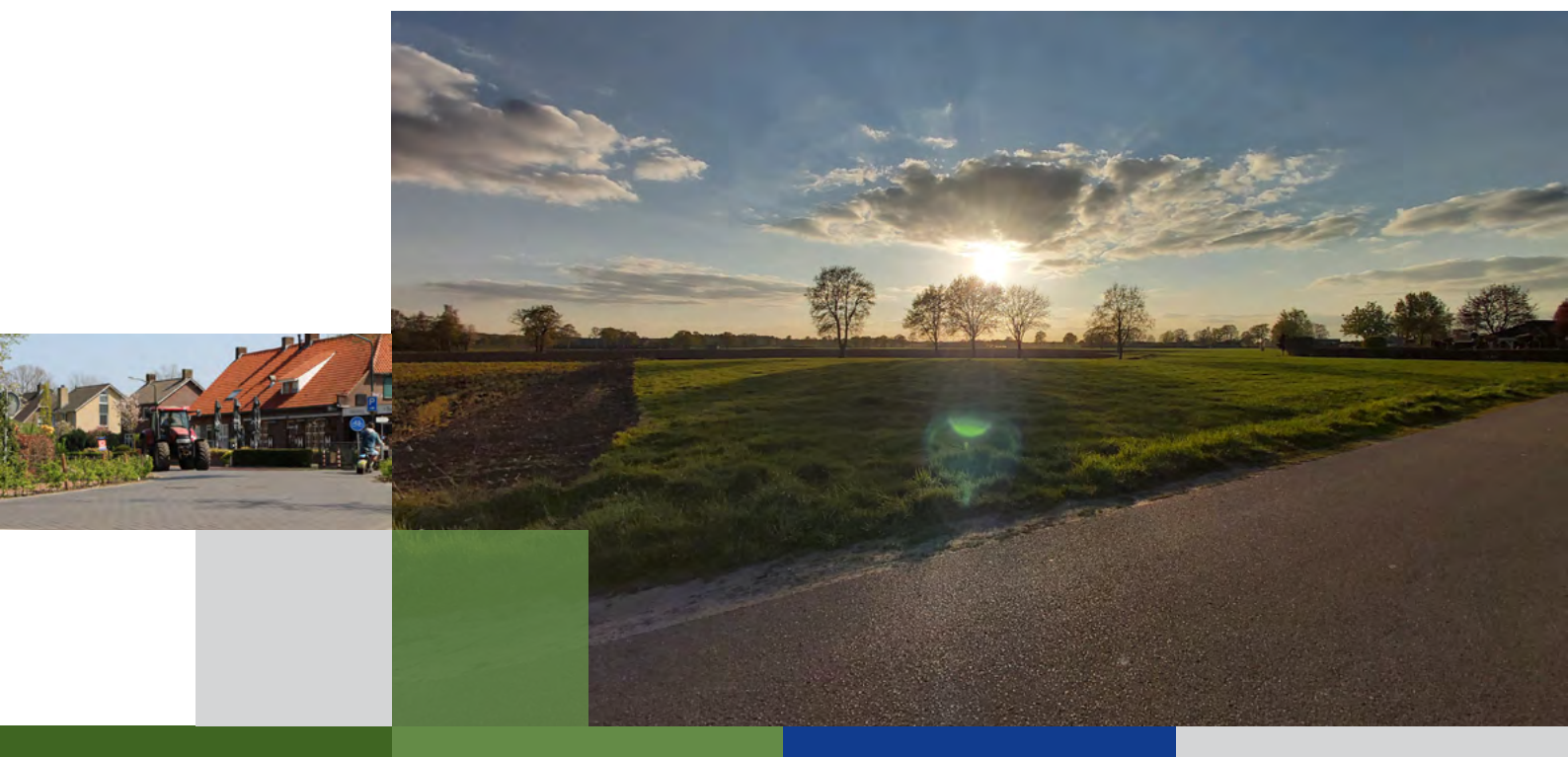
Aanleiding daarvoor is onder meer dat het contract met de huidige huis-aan-huisinzamelaar op 1 januari 2024 afloopt. Dit contract gaat over de wekelijkse inzameling voor restafval, GFT en PMD en het legen van ondergrondse restafval- en glascontainers. In 2023 voeren we hiervoor een Europese aanbestedingsprocedure uit. Daarnaast doorlopen we in 2023 ook een aanbestedingsprocedure voor de inzameling van oud papier en karton. Verder starten we met een aanbestedingsprocedure voor de exploitatie van de milieustraat.

Verduurzamen bedrijventerreinen

We gaan door met het verduurzamen van onze bedrijventerreinen op het gebied van vergroening, circulariteit en energiebesparing. Dit kan in de openbare ruimte of op individueel bedrijfsniveau. We stellen kaders op, verkennen de mogelijkheden en leggen gemaakte afspraken met ondernemers vast in een Green Deal. We werken hierbij samen met ondernemers op de bedrijventerreinen, Ondernemend Hilvarenbeek en Midpoint Brabant.

Activeren transitie landbouw

We kiezen voor duurzame en toekomstbestendige landbouw. Er zijn veel ontwikkelingen gaande rondom de landbouw. Bijvoorbeeld als het gaat over stikstof maar ook over de waterkwaliteit, bodem, klimaat, biodiversiteit en het Schone Lucht Akkoord. We hebben eerst behoefte aan kennis over wat er speelt. We verkennen de feitelijke huidige situatie op het onderwerp landbouw. Dit doen we met een integrale blik en samen met belanghebbenden. Dat wil zeggen dat we ook kijken naar landbouw in relatie tot eerdergenoemde onderwerpen. We houden daarbij rekening met de lokale en landelijke dynamiek en de gestelde kaders door het Rijk en de provincie. Op basis van een nulmeting bepalen we ambities en vervolgstappen. We verwachten dat er meer ondersteuning van de boeren nodig is om de ambities uit het Samenlevingsakkoord en (inter)nationale opgaven waar te maken.

Klimaatakkoord: vergroten klimaatbestendigheid

Klimaatverandering leidt onder meer tot zwaardere buien, meer warme dagen, langdurig droge perioden en een verandering van de biodiversiteit. Om droge voeten en een leefbare omgeving te houden, moeten we het watersysteem, de waterketen en de omgeving aanpassen.

Klimaatadaptatie is het proces waarbij we als samenleving de kwetsbaarheid voor klimaatverandering verminderen of juist profiteren van de kansen die een veranderend klimaat biedt. Hierbij gaat het vooral om het tegengaan van opwarming, wateroverlast en verdroging in de bebouwde omgeving maar ook in het buitengebied en de natuur.

Het Rijk en decentrale overheden spraken af zich op tijd aan te passen aan de (versnelde) klimaatverandering om schade te beperken en kansen te pakken. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is de ambitie opgenomen dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht en dat alle sectoren vanaf 2020 klimaatbestendig handelen.

De uitvoering van het Klimaatakkoord is een complexe en grote opgave. Voor de uitvoering krijgen ook de decentrale overheden veel verantwoordelijkheid. Concreet zorgt de uitvoering van het Klimaatakkoord in onze gemeente nu al voor meer werk dan past binnen de beschikbare uren van het team. De aanpak om de bebouwde omgeving te verduurzamen (ook eigen vastgoed), communicatie en de ontwikkeling van energiehub's (centra voor duurzame opwek) vragen veel inzet. Bij dat alles is energiearmoede een thema dat nu direct veel aandacht en inzet vraagt. De beschikbare middelen van het Rijk zijn nog onduidelijk, maar we gaan al wel aan de slag. Voor het uitvoeren van de Klimaatakkoordtaken is extra budget nodig dat nog niet geraamd is en ook afhankelijk is van de bijdragen van het Rijk.

Regionaal Publiek Ontwikkel Bedrijf vanuit de REKS

Gemeenten in Regio Hart van Brabant en de provincie Noord-Brabant willen samenwerken aan een Regionaal Publiek Ontwikkelbedrijf (RPO) voor de ontwikkeling van wind- en zonneparken in de regio. Het bedrijf geeft uitvoering aan de energie- en klimaatopgaven en kijkt breed naar alle maatschappelijke belangen in het gebied, bijvoorbeeld op het gebied van recreatie, natuurbeheer of energieopslag.

In de raadscyclus van november/december leggen we u een raadsvoorstel voor waarin we u vragen uw wensen en bedenkingen mee te geven over deelname aan het RPO. Daarnaast vragen we u om een besluit te nemen over de investering. De lasten hebben we nu niet in onze begroting vertaald.

Aardgasvrij maken woningen

De Transitievisie Warmte (TVW) die in februari 2022 is vastgesteld, beschrijft de eerst stappen naar een aardgasvrije gemeente. De komende jaren stimuleren en ondersteunen we inwoners om energie te besparen en hun huizen te verduurzamen. Dat doen we via communicatie en het geven van informatie, door gesprekken te voeren in de buurt over collectieve maatregelen en door het voorkomen van energiearmoede. De aanpak vraagt om een zorgvuldig proces en extra capaciteit. Daarom huren we een (parttime) projectleider in voor de uitvoering van de Transitievisie Warmte.

WAT GAAN WE DOEN?		PLANNING		KOSTEN (X € 1.000)			
		Startdatum	Einddatum	2023	2024	2025	2026
29.	Actualiseren paraplunota duurzaamheid	Q3 2023	Q4 2024	Binnen budget			
30.	Maken grondstoffenbeleid incl. opnieuw aanbesteden diverse afvalstromen	Q3 2022	Q4 2023	-75			
	Dekking binnen voorziening afvalstoffenheffing			+75			
31.	Ondersteunen verduurzamen bedrijventerreinen	Q4 2023	Q4 2025	Binnen budget			
32.	Transitie landbouw						
32.1	Nulmeting uitvoeren	Q3 2023	Q4 2023	-50			
32.2	Ondersteuning initiatiefnemers en opstellen beleid	Q2 2024	2025		-140		
33.	Uitvoeren Klimaatakkoord	Q3 2023	2025	-60	-80	-80	
34.	Uitvoeren klimaatprojecten vanuit de REKS	Q1 2023	Doorlopend				
35.	Besluit nemen op basis van raadsvoorstel over deelname RPO	Q4 2022	Q4 2022	Binnen budget			
36.	Projectleiding Transitie Visie Warmte	Q4 2023	2025	-40	-80	-80	

2.5 Openbare orde en veiligheid

Veiligheid en handhaving

We willen dat inwoners van onze gemeente veilig zijn en zich veilig voelen. Om dit mogelijk te maken treden wij handhavend op als dit nodig is; daar richten we ons op binnen het thema veiligheid en handhaving. We leggen het accent op een veilige fysieke en digitale omgeving voor onze inwoners. Een andere ambitie binnen dit programma is het bestrijden van georganiseerde criminaliteit. Hiervoor trekken wij samen op met andere partijen zoals brandweer, politie, geneeskundige hulpdiensten, Woonstichting Leystromen en belangenorganen.

Versterken evenementenveiligheid

Om onze aanpak van evenementenveiligheid te versterken en onze positie te verbeteren is een evenementenregisseur nodig die de focus heeft op ál onze evenementen. Dit traject is al ingezet, we evalueren dit in 2023/2024. Daarna bepalen we of de inzet van de evenementenregisseur in de toekomst noodzakelijk blijft.

Doorontwikkeling gemeentelijk crisisbeheersing

We ontwikkelen de crisisorganisatie door zodat deze efficiënter wordt en is uitgerust op elk type incident. Daarbij gaan we terug naar de kern; gemeentelijke crisisbeheersing. In de gemeentelijke kolom komt een flexibel team dat we opschalen als dat nodig is. Medewerkers worden dan opgeroepen op basis van hun expertise. Hele specifieke crisisrollen worden vanuit het district of regionaal ingevuld (bijvoorbeeld nafase, collectieve rouwverwerking). Hierdoor verschuiven taken: sommige crisisrollen vervallen, op anderen doen we mogelijk vaker een beroep. Bij het invoeren van deze werkwijze betrekken we ook de medewerkers met een rol in de crisisorganisatie.

Vergroten veiligheid (fysieke) leefomgeving

Binnen het thema veilige (fysieke) leefomgeving richten we ons op natuurbrandpreventie, het versterken van weerbaarheid tegen cybercriminaliteit en het verbeteren van de bluswatervoorziening.

Onze gemeente heeft een coördinerende rol binnen de gebiedscommissie de Kempische Landgoederen. Het doel van de commissie is om natuurbranden te beheersen. De burgemeester is voorzitter van de gebiedscommissie. We bepalen binnenkort welke maatregelen die we de komende jaren uitvoeren voorrang krijgen. Denk bijvoorbeeld aan het maken van meer brandgangen, extra blusvoorzieningen (vijvers) en ontruimingsplannen. Maar ook aan een communicatieplan en maatregelen die zich richten op bewustwording bij bezoekers van en ondernemers in de bosgebieden. We roepen buurgemeenten en landgoedeigenaren op om hun verantwoordelijkheid op dit gebied te nemen.

Als het gaat over internetcriminaliteit (cybercrime) spelen wij als gemeente een belangrijke rol bij het versterken van de lokale weerbaarheid van kwetsbare groepen. We maken inwoners en ondernemers bewust van de gevaren van internetcriminaliteit en geven handvatten om te voorkomen dat zij slachtoffer worden. Dat doen we onder meer door voorlichtingsbijeenkomsten te organiseren en campagnes te houden in de lokale media. Hierbij werken we samen met partners zoals de politie en Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant.

Verder verbeteren we de komende bestuursperiode het bluswatervoorzieningsniveau. Het inkooptraject start in het najaar van 2022. In 2023/2024 leggen we de putten aan.

Aanpakken ondermijning

Op het gebied van ondermijning is het doel om de samenleving bewuster en beter weerbaar te maken. Dat betekent dat onze inwoners gemeente of politie weet te vinden bij tekenen van mogelijke ondermijnende activiteiten of gedrag. Hiervoor moeten zij weten wat ondermijning is en wat zij hier zelf tegen kunnen doen. Medewerkers van de gemeente moeten geschoold zijn in het herkennen van ondermijnende activiteiten of gedrag. Zo voorkomen en beperken we inmenging van ondermijnende activiteiten en kunnen we ondermijnende criminaliteit aanpakken.

WAT GAAN WE DOEN?		PLANNING		KOSTEN (X € 1.000)			
		Startdatum	Einddatum	2023	2024	2025	2026
37.	Evalueren evenementenveiligheid	Q3 2022	Q4 2023	Binnen budget			
38.	Doorontwikkeling gemeentelijke crisisbeheersing	Q3 2023	2025	Binnen budget	Binnen budget		
39.	Veilige (fysieke) leefomgeving						
39.1	Maatregelen treffen om natuurbranden te voorkomen	2022	Doorlopend	-3	-3	-3	
39.2	Inwoners bewust maken van de gevolgen van cybercrime	Q3 2023	2026	-5	-5	-3	
39.3	Verbeteren bluswatervoorzieningen	Q3 2023	Q4 2024	Binnen budget	Binnen budget		
40.	Ondermijning	Doorlopend	Doorlopend	-3	-3	-3	

3 Ondernemend Hilvarenbeek

Naast onze inwoners gaat onze aandacht ook uit naar ondernemerschap en bedrijvigheid in de dorpskernen, op de bedrijventerreinen en in het buitengebied. Daarbij nemen we een faciliterende rol aan. Toerisme en recreatie zijn belangrijke dragers van de lokale economie die zorgen voor meer mogelijkheden in de kernen en in het buitengebied. Daarom steunen we toeristisch-recreatieve initiatieven.

Vernieuwen Economisch Actieplan

In 2023 werken we aan een vernieuwd Economisch Actieplan. Dit bestaat uit een economische visie, doelstellingen en een uitvoeringsprogramma. We werken hierbij samen met Ondernemend Hilvarenbeek. In het plan zetten we heldere kaders, randvoorwaarden en uitgangspunten en maken een koppeling met bestaande visies en beleid. We beschrijven waarop we ons richten vanaf 2024. In het vernieuwde Economisch Actieplan is onder meer aandacht voor het behoud van ons winkel aanbod, de optimalisatie en verduurzaming van bedrijventerreinen, het versterken van ons toeristisch-recreatief profiel en het benutten van de mogelijkheden van plattelandsondernemingen. Aan enkele van deze onderwerpen werken we nu ook al vanuit het huidige Economisch Actieplan en de uitvoering van de Centrumvisie. Daar gaan we mee door.

Versterken toeristisch-recreatief profiel

In 2022 en 2023 ronden we het beleid af voor bedrijven met (plannen voor) een toeristisch recreatieve onderneming. Toerisme en recreatie zijn belangrijke dragers van onze lokale economie. Wij blijven daarom inzetten op het versterken van het toeristisch-recreatieve profiel van onze gemeente. Dat

doen we bijvoorbeeld door routes te beheren, te versterken en uit te breiden, productontwikkeling te stimuleren, een goede bewegwijzering en marketing en communicatie. We maken gerichte keuzes op basis van de nieuwe marketingstrategie 2030, die we in 2023 afronden (lopend project).

Wij bieden ruimte voor ondernemerschap en stimuleren en ondersteunen nieuwe toeristisch-recreatieve initiatieven die passen bij het karakter en de grootte van onze gemeente. Wij zien bijvoorbeeld vaak agrarische bedrijven die willen omschakelen naar een toeristisch recreatieve onderneming. Om meer duidelijkheid te verschaffen voor initiatiefnemers en om plannen op elkaar af te stemmen, werken we aan een toeristisch-recreatieve beleidslijn. Daarnaast maken we een marktruimte-analyse om duidelijkheid te verschaffen over het gewenste aantal en de maximale omvang van nieuwe initiatieven. Als dit beleid en de eventuele marktruimte-analyse zijn afgerond maken we ook ruimtelijke kaders (gewenst aantal, maximale omvang) om beter en eenvoudiger op het beleid te sturen.

Afronden marketingstrategie

In 2023 ronden we de marketingstrategie 2030 af. Dit is een lopend project.

WAT GAAN WE DOEN?		PLANNING		KOSTEN (X € 1.000)			
		Startdatum	Einddatum	2023	2024	2025	2026
41.	Maken nieuw Economisch Actieplan	Q3 2023	Q4 2023	-15			
42.	Maken marktruimte-analyse en ontwikkelen sturingsinstrumenten	Q2 2023	Q4 2023	-20			
43.	Afronden marketingstrategie	2022	Q2 2023	Binnen budget			

4 Dienstverlenend Hilvarenbeek

We benutten de kleinschaligheid en grote samenlevingskracht als energiebronnen voor besluitvorming en dienstverlening. Hierdoor zijn we een participerende gemeente, een samenwerkingspartner die meedenkt en meedoet en een betrouwbare dienstverlener.

4.1 Dienstverlening

Volgende stappen in democratische vernieuwing

We werken aan democratische vernieuwing en stimuleren initiatieven vanuit de samenleving en actieve betrokkenheid van inwoners. We doen een onderzoek om in beeld te brengen wat de gevolgen zijn voor de besluitvorming en rolverdeling tussen gemeente en samenleving. In 2023 organiseren we in dat kader een conferentie met onze samenleving over deze democratische vernieuwing. We stellen een democratiseringsagenda op waarin we aangeven welke instrumenten we gaan inzetten om de democratische vernieuwing vorm te geven. Met een aantal experimenteren we al in 2023 en 2024.

Verbeteren (digitale) dienstverlening

Door technologische veranderingen verwachten inwoners en partners steeds meer van dienstverlenende organisaties, zoals onze gemeente. Ze willen een naadloze en persoonlijke dienstverlening die betrouwbaar is en altijd beschikbaar. Wij maken graag het verschil voor onze inwoners. Ook de gemeenteraad wil investeren op het verbeteren van de dienstverlening en nam het amendement Samenlevingsakkoord Verbeteren gemeentelijke dienstverlening aan.

Professionaliseren inwonersparticipatie met Maptionnaire

Maptionnaire is een digitaal hulpmiddel dat we regelmatig inzetten bij inwonerparticipatie rondom grotere projecten. Een externe voorzitter begeleidt vaak het participatietraject. Ieders inbreng leggen we vast in een Maptionnaire (digitale opslagmethodiek). In de afgelopen twee jaren heeft dit systeem zich bewezen. Wij zetten deze werkwijze naar schatting zo'n vier keer per jaar in bij grotere projecten.

Uitwerken en verankeren grote ICT-projecten

De afgelopen jaren zetten we in op grote ICT-ontwikkelingen en de invoering van programma's die hiervoor nodig zijn, zoals voor het regiesysteem Sociaal Domein, de Omgevingswet en het nieuwe zaak-systeem. Daarmee legden we een basis voor de verdere ontwikkeling van onze dienstverlening, deze borgen en verankeren we in deze bestuursperiode. Dit betekent dat we de huidige applicaties zo goed mogelijk koppelen waardoor we informatie maar op één plek hoeven in te voeren en voor verschillende doelen kunnen gebruiken. Daarbij richten we ons op het vereenvoudigen van onze processen en dus op het verbeteren van de dienstverlening.

Aansluiten bij en lokaal uitwerken van digitale transformatie Rijksoverheid

De Rijksoverheid stelt op dit moment een strategische visie op voor de digitale transformatie. In de visie worden als belangrijke punten genoemd: de verbetering van de dienstverlening aan inwoners en bedrijven, de informatievoorziening door de overheid en transparantie en openheid. Als gemeente sluiten wij ons aan bij dit rijksbeleid voor digitale transformatie en werken wij dit lokaal uit.

WAT GAAN WE DOEN?		PLANNING		KOSTEN (X € 1.000)			
		Startdatum	Einddatum	2023	2024	2025	2026
44.	Democratische vernieuwing						
44.1	Onderzoek naar democratische vernieuwing inhuur deskundige	Q1 2023	Q3/4 2024	-40	-40		
44.2	Communicatie en ondersteunende activiteiten/middelen	Q1 2023	Q3/4 2024	-25	-25		
Dienstverlening							
45.	Analyse diverse communicatiekanalen en bedrijfsprocessen - nulmeting (Inzet externe deskundigheid)	Q1 2023	Q3 2023	-50			
46.	Verbrede inzet van Maptionnaire	Q1 2023	Q3/4 2025	-30	-30	-30	

4.2 Bestuurlijke samenwerking

Verder uitwerken bestuurlijke samenwerking

We bouwen onze bestuurlijke samenwerking verder uit. Uitgangspunten hierbij zijn: kleinschaligheid, overzichtelijkheid en efficiëntie en het zelfstandig blijven als gemeente. De afgelopen jaren zien we steeds meer taken en verantwoordelijkheden bij de gemeente terecht komen. We hebben hiervoor (nog) niet altijd de juiste expertise. Als kleine gemeente moeten we dus vaak extra creatief zijn om oplossingen te bieden. Hierbij loont samenwerken met andere gemeenten of samenwerkingspartners.

Daarnaast zien we dat de financiële verdeling vanuit het Rijk de afgelopen jaren gericht is op grotere gemeenten/steden/regio's. De verdeling van het gemeentefonds is hier een voorbeeld van. We verenigen ons, onder meer in de K80, om een lobby voor onze gemeente te organiseren. We nemen een actieve bestuurlijke rol in dit netwerk en met actieve ambtelijke deelname willen we hier zoveel mogelijk voordeel halen.

Als kleine gemeente moeten we samenwerken om onze ambities te blijven waarmaken. We zien daarbij een toenemend belang van de regio Hart van Brabant en van de stedelijke regio Breda Tilburg.

Onderzoeken en optimaliseren samenwerking Goirle en Oisterwijk (GHO)

De samenwerking tussen de gemeenten Goirle, Hilvarenbeek en Oisterwijk (GHO) startte in 2015 met als uitgangspunt: slim samenwerken om zelfstandig te blijven. Op dit moment bereiken we de grenzen van de vrijblijvendheid. We zoeken de juiste vorm om verder te gaan, kwaliteit te boeken, kosten te besparen, onze kwetsbaarheid te verminderen en kansen voor medewerkers te creëren.

Om uit te breiden en te verbeteren moeten we eerst verdiepen: wat is samenwerking voor onze gemeente? Hoe willen we samenwerken? Wat willen we bereiken met samenwerken? In 2023 starten we de verkenning op dit onderwerp met de raad, het college en de organisatie. We laten ons bij deze zoektocht professioneel begeleiden. In 2024 gaan we hierover in gesprek met samenwerkingspartners en inwoners. Eventuele aanpassingen in werkwijze of strategie voeren we door in 2026.

Uitbreiden samenwerking naar omliggende regio's

De afgelopen jaren richtten we ons vooral op de samenwerking met regio Hart van Brabant en GHO. De komende jaren verbeteren we de banden met de omliggende regio's als de Belgische Kempen, Nederlandse Kempen, Eindhoven en omgeving. Deze regio's dienen ook als economische motor voor ons gebied. Onze gemeente is bijvoorbeeld een Kempische grensgemeente zonder samenwerking met Kempengemeenten in België en Nederland. Terwijl juist daar de natuur- en landbouwopgaven liggen. In 2024 bepalen we het uitgangspunt voor samenwerking, daarna verkennen we de mogelijkheid om meer samen te werken met andere partners. In 2025 gaan we in gesprek en zoeken overeenkomsten om mogelijk nieuwe afspraken te maken.

Vergroten invloed in diverse gemeenschappelijke regelingen

Al vele jaren werken we in gemeenschappelijke regelingen samen met samenwerkingspartners als regio Hart van Brabant, RAV, OMWB, Diamant Groep en VRMWB. In juli 2022 wijzigde de Wet gemeenschappelijke regelingen waardoor volksvertegenwoordigers zoals gemeenteraadsleden meer invloed op de besluitvorming van dit soort samenwerkingen krijgen en deze beter kunnen controleren. Dit vraagt van ons meer afstemming. In 2023 zetten we in op inzicht in onze samenwerkingsverbanden. We ontwikkelen een dashboard van verbonden partijen om onze samenwerkingsverbanden te monitoren. Na de verkenning in 2024 gaan we met deze partijen om tafel om uitgangspunten voor onze samenwerking vast te stellen. Kanttekening hierbij is dat we één van meerdere partijen in deze samenwerkingsverbanden zijn waarbij een algemeen bestuur de besluiten neemt.

WAT GAAN WE DOEN?		PLANNING		KOSTEN (X € 1.000)			
		Startdatum	Einddatum	2023	2024	2025	2026
47.	Versterken van onze visie op de GHO samenwerking	Q1Q1-2023	2026	-25	-25		
48.	Uitbreiden verbeteren van onze samenwerking	Q1/2-2024	2026		-75	-50	
49.	Ontwikkelen van een dashboard verbonden partijen	Q2Q2-2023	2026	-5			
50.	Opstellen gezamenlijke visie op samenwerking met omliggende regio's	Q1/2-2024	2026		-10	-10	

4.3 Bedrijfsvoering en organisatieontwikkeling

Ontwikkelen organisatie

Een van de uitgangspunten in het Samenlevingsakkoord is 'modern bestuur, invloedrijke inwoners'. Wij willen een betrokken gemeente zijn die deskundig en op tijd inspeelt op vragen van inwoners en ondernemers. Een gemeente die in samspraak met, en met gebundelde krachten van inwoners de leefomgeving en leefbaarheid in de kernen steeds zo goed mogelijk maakt.

Organisatie, college en raad staan voortdurend met elkaar in verbinding doordat informatie wordt gedeeld om elkaar op de hoogte te houden of om beslissingen te kunnen nemen. Doel is om via een externe doorlichting van deze informatieprocessen te komen tot verbetering in de werkwijze. Zodat (beslis)informatie tijdig, controleerbaar en compleet op het juiste niveau in de keten organisatie-college-raad aanwezig is. Daarmee zorgen we dat we effectiever zijn in onze onderlinge relaties en naar de samenleving toe.

De wereld is tegelijkertijd in transitie en democratische vernieuwing staat hoog op de agenda in het Samenlevingsakkoord. Daarbij willen we de vragen beantwoorden als: wat voor type gemeentelijke organisatie is gewenst in de komende jaren? En wat vraagt dit van de organisatie, van medewerkers,

in de strategie en cultuur van de organisatie, systemen en werkwijzen? Het programma voor organisatie-ontwikkeling Samen krachtig vooruit houden we opnieuw tegen het licht en passen we aan aan de ambities van dit collegeprogramma.

Tijd maken voor cultuurontwikkeling en versterken van strategische slagkracht

Een belangrijk punt in ons meerjarig organisatie-ontwikkeltraject is cultuurontwikkeling. Ontwikkelen van een organisatiecultuur is vaak moeilijk en langdurig en vraagt om externe ondersteuning. Centraal in het ontwikkelprogramma staat een andere manier van sturen (waarbij informatievoorziening, besluitvormingsprocessen tussen organisatie, college en raad opnieuw vorm moeten krijgen), ontwikkeling van leiderschap en een nadrukkelijker positionering van (strategische) beleidsmedewerkers. Een leertraject hiervoor is gestart in 2022 en loopt door in 2023 en 2024.

Ontwikkelen en inrichten datagestuurde werken

Om heldere beleidskeuzes te kunnen maken als het bijvoorbeeld gaat om jeugdzorg, inkoop van WMO-ondersteuning of onderhoud in de buitenruimte is goede (sturings)-informatie belangrijk. Het ontwikkelen van het beheer van data naar informatie die nodig is om operationele en strategische keuzes te maken (data gedreven werken) staat de komende jaren op de agenda. Om klaar te zijn voor de digitale toekomst bundelen we kennis, kunde en financiële middelen en werken we samen met de gemeenten Goirle en Oisterwijk (GHO) en onze IT-partner Equalit. Daarbij werken we aan een duurzame structuur en processen en stellen we meetbare indicatoren vast. In GHO-verband stellen we een team samen om dit vorm te geven. We ontwikkelen in 2023 een agenda met een routekaart met producten en diensten die we meten en dit passen we als GHO toe.

Investeren in personeel en personeelsvoorzieningen

Het is belangrijk dat we over voldoende gekwalificeerd personeel beschikken. Het ambitieniveau en forse bezuinigingen in de afgelopen jaren hebben effect gehad op ons personeel en de bemensing van de organisatie. Dit vraagt om keuzes maken in ambities voor deze bestuursperiode zodat deze aansluiten bij de organisatie. Door de vergrijzing van ons personeelsbestand en de krapte op de arbeidsmarkt komen de bedrijfscontinuïteit en kwaliteit van onze dienstverlening onder druk te staan. Werkdruk loopt op en ongewenste uitstroom stijgt. Huidige medewerkers worden actief benaderd voor een baan elders.

De schaarste op de arbeidsmarkt duurt lang omdat de beroepsbevolking daalt. Daarom hebben we extra aandacht voor het binden en boeien van onze medewerkers. We zetten een wervingsstrategie in om vacatures in te kunnen blijven vullen. Dit betekent onder andere meer aandacht voor het

werkgeversimago en HR-marketing, maar ook meer inzet op wervingscampagnes en bredere/andere inzet van wervingskanalen en -tools. De samenwerking met Goirle en Oisterwijk benutten we hierbij bijvoorbeeld door de inzet van een recruiter voor de drie gemeenten.

We stellen een wervingsstrategie op waarin we uitwerken hoe we onze vacatures nu en in de komende jaren invullen in deze schaarse arbeidsmarkt. In deze wervingsstrategie hebben we aandacht voor een betere bekendheid en vindbaarheid van onze vacatures. We benutten meer/andere kanalen voor de werving. In GHO- verband nemen we een recruiter aan om volledige aandacht aan de werving te besteden en zo vacatures snel en doeltreffend in te vullen. Daarnaast is aandacht voor arbeidsmarktcommunicatie, doelgroepanalyse en -beleid, inzet van de juiste wervingsmiddelen en versnelling van wervingsprocedures. Ook maken we meer gebruik van stagiaires en traineeships en gaan we actief aan de slag met leer- en loopbaanlijnen (GHO).

Bewaken contracten en overeenkomsten

We hebben om diverse redenen vaak te weinig aandacht voor het bewaken van contracten en vastgelegde afspraken. De afgelopen jaren onderzochten we zoveel mogelijk welke overeenkomsten er zijn. Hierbij werd duidelijk dat er meer aandacht moet zijn voor contractbewaking en dat de capaciteit hiervoor ontbreekt. We doen dit om te voorkomen dat we inkomsten mislopen en zorgen ervoor dat kwaliteitsafspraken in anterieure overeenkomsten worden bewaakt. Deze processen verbeteren we door tijdelijke extra capaciteit hiervoor in te zetten in de tweede helft van 2023.

WAT GAAN WE DOEN?		PLANNING		KOSTEN (X € 1.000)			
		Startdatum	Einddatum	2023	2024	2025	2026
Datagestuurd werken/stuur- en managementinformatie							
51.	Maken plan datagestuurd werken	Q22023	Q42023	Binnen budget			
52.	Organisatieontwikkeling						
52.1	Doorlichting informatieprocessen organisatie-college-raad	Q2 2023	Q4 2023	-15			
52.2	Evalueren en mogelijk bijstellen van het programma organisatieontwikkeling "Samen Krachtig Vooruit"	Q1 2023	Q3 2023	-15	-15		
52.3	Cultuurontwikkeling	Q1 2023	2026	-25	-10		
52.4	Vergroten van de strategische slagkracht	Q1 2023	Q3/4 2024	Binnen budget	Binnen budget		
53.	1e Aanzet verbeteren contractbewaking	Q4 2023	Doorlopend	-35			
Personeel							
54.	Opstellen wervingsstrategie en uitwerking	Q12023	Q3/4 2025	-12	-12	-12	

5 Financiën

In het collegeprogramma verwoorden we wat we willen bereiken in de bestuursperiode 2023 – 2026. We willen een goede balans vinden tussen woonlasten, investeren in het eigen voorzieningenniveau en meewerken aan maatschappelijke opgaven.

We hanteren de volgende financiële uitgangspunten:

Wij streven er naar in alle jaren een positief begrotingssaldo te presenteren.

We willen een financieel gezonde gemeente zijn en blijven en daarnaast ambities voor onze gemeente realiseren. Daarbij hoort een duurzaam financieel beleid. Met een meerjarenbegroting waarin inkomsten en uitgaven reëel en structureel met elkaar in evenwicht zijn. De ambitie voor de komende jaren is om structureel meerjarig sluitende begrotingen voor te leggen en de financiële kwetsbaarheid van de gemeente te verminderen, waarbij de geldende begrotingsregels vanuit de provincie uiteraard worden gerespecteerd. Dit is in lijn met het advies van de auditcommissie.

Een balans tussen wat op korte termijn en op de langere termijn kan.

De gemeentefinanciën staan onder druk. Vooral vanaf het jaar 2026 verwachten we een structureel financieel ‘ravijn’ door een terugval van het Gemeentefonds. Alle gemeenten hebben hiermee te maken. Om onze financiële positie gezond te houden, moeten we daarom slim en effectief omgaan met de beschikbare middelen. We zoeken daarom naar de balans tussen wat op korte termijn en op langere termijn mogelijk is. We doen dit in de vorm van een ‘aanpasbaar’ collegeprogramma. Dat wil zeggen dat we zijn bij de uitwerking van dit collegeprogramma en de begroting 2023 uitgegaan van de cijfers zoals bekend bij de meicirculaire 2022. Dit betekent dat we onze ambities beperkt invullen met inachtneming van ‘ravijnjaar 2026’ waar gemeenteland over spreekt.

Op 20 september 2022 verwachten we de septembercirculaire. Mocht dan blijken dat we in 2026 toch meer financiële middelen ontvangen van het Rijk dan komt er meer ruimte om ambities te realiseren. Deze ambities voegen we dan op een later moment toe en nemen we op in de Voorjaarsnota. Zo is het collegeprogramma een aanpasbaar document. Dit biedt ook gelegenheid om in te springen op kansen die zich voordoen in de regio, landelijk, bij samenwerkingsverbanden of andere maatschappelijke partners.

We maken integrale keuzes.

Op vaste momenten maken we de integrale afweging welke ambities wel of niet passen binnen onze beschikbare financiële middelen. Dat doen we binnen de planning- en controlcyclus tijdens de voorjaarsnota en de begroting. Het collegeprogramma vertaalden we in onze begroting 2023. Een eerstvolgend moment om weer ambities toe te voegen en een integrale afweging te maken komt met de voorjaarsnota(+) 2023.

We kiezen voor concrete ombuigingen.

We zijn geen voorstander van taakstellingen. We kijken liever inhoudelijk naar de begroting in 2023 en zoeken daarna naar oplossingen binnen de financiële mogelijkheden, onderzoeken of deze realiseerbaar en haalbaar zijn voordat we deze ter besluitvorming voorleggen.

We maken de stukken leesbaar en toegankelijk.

Voor de leesbaarheid, monitoring, en vergelijking van de begroting en het collegeprogramma hanteren we in het collegeprogramma de indeling van de programmabegroting. Van de begroting en de jaarstukken maken we jaarlijks een infographic, ook wel een begroting in één oogopslag.

Afwegingskader begroting 2023

Bovengenoemde uitgangspunten hebben we verder uitgewerkt naar criteria voor de begroting 2023. Het gaat om criteria die we belangrijk vinden bij het integraal afwegen van onze ambities:

- ▶ We plukken het 'laaghangend fruit': dit zijn resultaten die we eenvoudig met weinig middelen kunnen realiseren.
- ▶ Werk met werk /going concern: resultaten die we kunnen bereiken door dit mee te pakken in de going concern-werkzaamheden of door werk met werk te maken.
- ▶ De belangrijkste - prioritaire - politieke ambities krijgen voorrang.
- ▶ Door het financieel gat vanaf 2026 is er geen ruimte voor ambities die structurele financiële middelen of capaciteit kosten tenzij we daar een ombuiging tegenover zetten.
- ▶ Er zijn wel incidentele middelen beschikbaar voor de eerste jaren. Omdat we aan het begin van een nieuwe bestuursperiode zitten zetten we deze in voor activiteiten die leiden tot het bevorderen van de samenhang tussen verschillende thema's, het versterken van het netwerk en richting geven voor de komende jaren.
- ▶ We gaan uit van de eerder genomen raadsbesluiten en kaders voor tariefsverhogingen van de lokale belastingen.

Aan de hand van de criteria hebben we de ambities en resultaten in de begroting 2023 bepaald. Samenvattend leidt het collegeprogramma tot de volgende budgettaire effecten in de begroting 2023:

2023	2024	2025	2026
-909	-1.020	-529	0

Hilvarenbeek, september 2022